

АРТТЕРАПІЯ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Для спеціальностей 054 соціологія; 231 соціальна робота; 081 право; 281 публічне управління та адміністрування</i>
Спеціальність	<i>281 публічне управління та адміністрування</i>
Освітня програма	
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, весняний семестри</i>
Обсяг дисципліни	<i>4кред. ЄКТС / 120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>МКР, залік</i>
Розклад занять	<i>Лекції: 1 (перший тиждень) Практичні заняття: 2 (перший, другий тиждень) rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: доцентка, к. психол.н., доцентка кафедри психології та педагогіки, Сербова Ольга Вікторівна https://psy.kpi.ua/serbova/</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

«Арттерапія» – вибіркова освітня компонента, яка дасть глибинне розуміння теорії сучасних арттерапевтичних технік та можливостей їх застосування у практичній діяльності, зокрема для гармонізації свого внутрішнього світу, підвищення мотивації, вирішення конфліктних ситуацій, налагодження стосунків у колективі, здатність самовираження і самопізнання через мистецтво. Навчальна дисципліна знайомить здобувачів вищої освіти із принципами, завданнями та базовими техніками арттерапії. Курс дозволяє ознайомитись з основними напрямками арттерапії, такими як: ізотерапія; фототерапія; музикотерапія, танцевально-рухова терапія, казкотерапія, пісочна терапія; метафоричні асоціативні карти.

Метою опанування даної дисципліни є теоретико-практичне ознайомлення здобувачів вищої освіти з арттерапевтичними підходами; вивчення прикладних галузей застосування арттерапії; ознайомлення з терапевтичним потенціалом мистецтва у лікувально-реабілітаційній роботі; збагачення їх емоційно-почуттєвої сфери.

Основними **завданнями** вивчення даної дисципліни є: розкриття змісту та структури арттерапевтичного підходу; ознайомлення з процесуальними особливостями використання арттерапії; практична демонстрація дії арттерапевтичних методик. засвоєння технік і методик, призначених для вивчення різноманітних аспектів внутрішнього світу людини та вирішення конкретних психологічних проблем.

Відповідно до вимог ОПП метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти здатностей:

- вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- генерувати нові ідеї (креативність);
- впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення
 - до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
 - оцінювати власні психологічні стани та почуття з метою забезпечення ефективної і безпечної діяльності;
 - здійснювати психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії «особистість-суспільство», «особистість-соціальна група», «особистість-особистість»;
 - використовувати знання, поглиблювати їх та розвивати критичне мислення;
 - рефлексувати особисті знання.

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

- 1) знань про:
 - особливості емоційно-вольової, мотиваційної сфер психічного життя;
 - суть, види, сфери застосування і межі ефективності арттерапії;
 - сфери застосування і компетентності та загальні принципи використання методів арттерапії;
 - можливості арт-терапії в консультативній практиці на основі узагальнення закордонних і вітчизняних досліджень
- 2) умінь:
 - застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності особистості;
 - застосовувати набуті знання для самовираження, розширення суб'єктивного досвіду, самопізнання, внутрішньої інтеграції особистості (різних компонентів і аспектів), інтеграції із зовнішньою реальністю (етнічна, культурна, соціальна).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами наукових інститутів та бібліотек. Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей: філософії, менеджменту, історії тощо. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна тісно пов'язана з дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття здобувачами освіти змісту пропонованої дисципліни. Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опанувати дисципліну магістерського рівня «Педагогіка вищої школи».

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1 Теоретико-методологічні засади арт-терапії.	13	2	4	7
Тема 2. Діагностичний потенціал арт-терапевтичних технік.	13	2	4	7
Тема 3. Ізотерапія як напрям арт-терапії.	13	2	4	7
Тема 4. Музикотерапія. Танцювально-рухова терапія.	13	2	4	7
Тема 5. Піскова терапія в практиці психологічної допомоги дітям та дорослим	13	2	4	7
Тема 6. Казкотерапія як напрям арт терапії.	13	2	4	7
Тема 7. Лялькотерапія – мистецтво самовираження та самоцілення	14	2	4	8
Тема 8. Використання метафоричних асоціативних карт (МАК) в арт-терапевтичній практиці	14	2	4	8
Тема 9. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи	14	2	4	8
Всього годин	120	18	36	66

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

Базова література

1. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи. /за заг. ред. Н. Кальки, Г. Одинцової. [Колективна монографія]. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 283с.
https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6339/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf
2. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : Льв ДУВС, 2020. 232 с.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3301/1/%D0%90%D1%80%D1%82%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F-19-10-20.pdf>
3. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О.Л. Вознесенська, О.М. Снар, О. А. Бреусенко-Кузнецов, О.О. Деркач, Л.В. Мова та ін.; [за заг. наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Снар]. Київ: Видавець ФОП Назаренко Т.В., 2017. 312 с
4. Психолого-педагогічна допомога особистості засобами арттерапії: монографія / за заг. ред. Т.А. Ткачук, Н.О. Бочаріної / Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я.М., 2020. 369 с.

Допоміжна література:

1. Авер'янова Н.М. Арт-терапія як засіб реабілітації учасників бойових дій в умовах російсько-українського збройного конфлікту. Українознавчий альманах. 2020. Випуск 26. С. 8–12.
2. Арттерапія в роботі психолога: інноваційні підходи : зб. матер. V Всеукр. наук.-практ. конференції, 23–27.10.2023 / уклад. О.Е. Жосан. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 140 с.
<file:///C:/Users/User/Desktop/918.pdf>
3. Арт-терапія в роботі психолога: інноваційні підходи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Кропивницький, 20–27 квітня 2021 року / уклад. Молчанова О.М.; за заг. ред. Жосана О.Е. – Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. – 150 с.
<http://www.poko-koippo.edukit.kr.ua/Files/downloads/%D0%97%D0%B1.%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80.%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%D0%B0%D1%80%D1%82-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F%202021.pdf>
4. Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тиунової, Т. Шейкіної. Випуск 5. Київ-Тернопіль: ЕЕАТА, 2018. 200 с.
5. Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тиунової. Випуск 6. Київ–Львів–Тернопіль: ЕЕАТА, 2019. 224 с.
6. Василевська О. І., Дворніченко Л. Л. Методи арт-терапії в консультуванні. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019 р., № 1, Т. 1. С. 145-149. http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2019/part_1/31.pdf
7. Вознесенська О.Л. Ресурси арт-терапії на допомогу вимушеним переселенцям. Практичний посібник для тренерів. Київ : Human Rights Foundation, 2018. 50 с.
<http://uhrf.org/download/27.pdf>
8. Вознесенська О.Л., Подкоритова Л.О. (Ред). Цілющі сили природи: еко-арттерапія. Київ: ФОП «Назаренко Тейяна Вікторівна», 2021. 188 с.
9. Казкотерапія як один із методів практичної діяльності психолога: Методичний посібник із дисципліни «Практика психологічного впливу в клінічній психології» для студентів психологічного факультету денної форми навчання спеціальності 6.030102 – психологія, 6.030103 – практична психологія / Герман Н. І., Горобець Т. В. Черкаси: Вид. від. Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 2015. 142 с.
10. Магдисюк Л. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 152 с.
11. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
12. Назаревич В. В. Методологічні прийоми роботи із фотозображеннями у консультативній практиці психолога. *Науковий вісник Херсонського державного університету (серія Психологічні науки)*. 2017. № 3. С. 116 – 121.
13. Сербова О.В. Сендплей-терапія –ключ до внутрішнього світу дитини: колективна монографія / за ред. Р.М. Ткач. Київ: Талком, 2021. С. 103-115.
14. Сорока О. В. Арт-терапевтична програма реабілітації дітей, які опинились у складних життєвих обставинах. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки* : збірник наукових праць / за ред. проф. А. Ситченка. № 4 (55), грудень 2016. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. С. 184–188.
15. Терлецька Л. Г. Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Слово», 2016. 128 с

16. Ткач Р. Поранений і Цілитель : навч-метод. посібн., [передмова Ольги Сербової]. Київ: Талком, 2023. 156 с.
17. Ткач Р. 50 цілющих казок для дітей. Київ : Видавництво Ростислав Бурлаки. 2023. 196с. ISBN : 9786177840540
18. Ткач Р. М., Сербова О. В., Сингаївська І. В. та ін. Юнґіанське консультування: кол. моногр. За ред. Ткач Р. М. Київ: Талком, 2021. 220 с.
19. Ткач Р., Сербова О. Використання кодів історичної пам'яті українців у терапевтичних метафорах. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. №3 (67). С. 161-166. DOI: [10.31732/2663-2209-2022-67-161-166](https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-67-161-166)
20. Цимбала О. Застосування арт-терапевтичних технік в сучасних умовах навчального процесу у вищому навчальному закладі. *Простір арт-терапії* : зб. наук. Праць. Київ : Золоті ворота, 2016. Вип. 2 (20). С. 98-105.
21. Юнг К. Аналітична психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 250 с.
22. Art Therapy with Military Populations. History, Innovation, and Applications. Edited by Paula Howie. New York: Routledge, 2017. 250 p.
23. Gilroy Andrea, Linnell Sheridan, McKenna Tarquam and Westwood Jill (eds.). Art Therapy in Australia: Taking a Postcolonial, Aesthetic Turn. Leiden, Netherlands: Brill, 2019.
24. Kelly Joanne, Levey Amanda and Lay Ronald. The Australian and New Zealand Arts Therapy. *Creative Arts Educ Ther*. 2017. Vol. 3. Issue 1. Pp. 14–25.
25. Lobbana Janice, Murphya Dominic. Understanding the role art therapy can take in treating veterans with chronic post-traumatic stress disorder. *The Arts in Psychotherapy*. 2019. № 62. Pp. 37–44.
26. Voropayeva Tatiana, Averianova Nina. Information and Economic Security as Priority Directions of the State Policy of Ukraine in the Context of the Strategy of «Smart Power». 2021 IEEE 8th International Conference on Problems of Infocommunications, Science and Technology (PIC S&T). Kharkiv, Ukraine, 2021. Pp. 197–202.
27. Walker M. S., Kaimal G., Koffman R., DeGraba T. J. Art therapy for PTSD and TBI: A senior active duty military service member's therapeutic journey. *The Arts in Psychotherapy*. 2016. № 49. Pp. 10–18.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	<p>Тема 1. Теоретико-методологічні засади арт-терапії. Історія розвитку арт-терапії. Особливості арт-терапії як методу. Гуманістична терапія мистецтвом. Особистісно-орієнтований підхід у арттерапевтичній практиці. Психодинамічна терапія мистецтвом. Роль психоаналізу у розвитку арт-терапевтичної теорії. Базові положення аналітичної психології К.Г. Юнга як основа арт-терапії. Форми арттерапії. Організація групової арт-терапії (ролі і функції арттерапевта, організаційні процедури тощо).</p> <p>Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Підходи до розуміння поняття «арт-терапії». 2. Показання та протипоказання для арт-терапевтичних технік. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
2	<p>Тема 2. Діагностичний потенціал арт-терапевтичних технік. Символ та його застосування у сучасній арт-терапії. Природа і функції символу.</p>

	<p>Психологія первісного та історичного символізму. Символічна експресивність кольору. Діагностичний потенціал і можливості арт-терапевтичних технік. Особливості вибору художніх матеріалів. Діагностика емоційного стану за кольором. Доступ з допомогою технік арттерапії до цілісної картини власного «Я» людини. Усвідомлення актуальних переживань і потреб, незавершених внутрішніх процесів, прояснення неусвідомлювані мотиви поведінки в різних проблемних ситуаціях і пошук внутрішніх ресурсів для їх вирішення.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльна характеристика проєктивного малюнку та арт-терапії. 2. Символіка кольору в арттерапії. <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
3	<p>Тема 3. Ізотерапія як напрям арт-терапії.</p> <p>Критерії діагностики та терапевтичне використання технік ізотерапії. Техніки ізотерапії. Малюнок – як проєкція внутрішнього світу людини. Вільний малюнок. Тематичний малюнок. Серійний малюнок. Основні техніки малювання. Нетрадиційні техніки малювання як засіб розвитку креативності. Використання природних матеріалів в роботі з арттерапевтичними композиціями. Маскотерапія. Використання мандали у психодіагностиці та психотерапії. Створення мандал у якості психотерапевтичного прийому.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні техніки малювання. 2. Опрацювати довільно вибрану ізотерапевтичну методику. <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
4	<p>Тема 4. Музикотерапія. Танцювально-рухова терапія.</p> <p>Загальні уявлення про музичну терапію. Механізми впливу музики на людину. Використання музикотерапії у психологічній практиці. Використанням тілесно-орієнтованого підходу.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія зародження танцювально-рухової терапії. 2. Зв'язок тіла з рухом. <p>Скласти плей-лист музичних творів для арт-терапевтичної роботи з наступних психологічних запитів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тривожність; - впевненість в собі; - гармонізація дружніх відносин; - гармонізація сімейних відносин <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
5	<p>Тема 5. Піскова терапія в практиці психологічної допомоги дітям та дорослим.</p> <p>Принцип терапії піском К. Г. Юнга. Пісочна терапія в рамках юнгіанського аналітичного підходу. Форми й варіанти піскової терапії. Організація роботи в пісочниці. Психотерапевтичні можливості роботи з піском при невротичних та психосоматичних розладах у дітей та дорослих. Піскова терапія в роботі із складними екзистенційними та життєвими ситуаціями клієнтів та при кризових станах. Процес піскової терапії.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація роботи в пісочниці.

	<p>2.Опрацювати довільно вибрану методику піскової терапії</p> <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
6	<p>Тема 6. Казкотерапія як напрям арт терапії.</p> <p>Технологія методу. Можливості казки як терапевтичної метафори. Напрями казкотерапії. Казкотерапія в рамках юнґіанського аналітичного підходу. Принципи та схема психологічного аналізу казок. Основні етапи психологічного аналізу казок. Алгоритм написання персоніфікованих казок для дітей і дорослих. Застосування казок при корекції різних психологічних проблем. Казка як пошук життєвого сценарію і матеріалу для психологічної допомоги. Методичні прийоми, які полегшують застосування казки у психологічній роботі з людьми. Форми роботи з казками.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Розкрийте поняття :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи та схема психологічного аналізу казок. 2. Основні етапи психологічного аналізу казок. <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі та додаткових ресурсів:</p>
7	<p>Тема 7. Лялькотерапія – мистецтво самовираження та самоцілення.</p> <p>Механізми лікувальної дії ляльки. Базові техніки роботи із різними видами ляльок. Подолання психологічних проблем клієнта за допомогою лялькотерапії. Функції та види ляльок, які застосовуються в лялько терапії. Пальчикові ляльки, ляльки-«бебі», ляльки-маріонетки, тіньові ляльки, ляльки-мотанки.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Символічні характеристики та образи. <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
8	<p>Тема 8. Використання метафоричних асоціативних карт (МАК) в арт-терапевтичній практиці</p> <p>Можливості МАК. Основні колоди МАК. Використання МАК в арт-терапевтичній практиці, як в груповій так і в індивідуальній роботі. Техніки роботи з МАК. Правила застосування карток в індивідуальній та груповій роботі. Техніки застосування метафоричних асоціативних карток.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльний аналіз методик МАК та казкотерапії. 2. Опрацювати на власний вибір методику МАК для діагностики впливу сімейних установок на формування успішного планування майбутнього. 3.Знайти і підготувати інформацію про використання МАК у арттерапевтичній роботі. <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
9	<p>Тема 9. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи</p> <p>Використання арттерапевтичних технік у супроводі та наданні психологічної допомоги особам, що переживають події війни в Україні.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «заземлення», «контейнерування» у роботі з клієнтом. 2. Вправи для зняття емоційного напруження <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>

Семінарські (практичні) заняття

Метою проведення семінарських занять є перетворення теоретичного матеріалу на особистісне знання та уміння здобувачів вищої освіти.

Семінарські заняття створюють простір для вибору, на їх основі викладач та здобувачі вищої освіти можуть конструювати той варіант заняття, що відповідає потребам аудиторії та стилю викладача.

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

Семінарські заняття містять завдання проблемного та інтерактивного характеру:

- кейс проблемних завдань, які відтворюють ситуації із соціальної дійсності та створюють умови для операціоналізації теоретичних знань;

- завдання для формуванні у здобувачів освіти комплексної системи теоретичних знань та практичних вмінь використовувати арт-терапевтичні методи роботи, створювати індивідуальні та групові програми використання напрямів арт-терапії

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	<p>Тема 1. Теоретико-методологічні засади арт-терапії.</p> <p>1.1. Історія розвитку арт-терапії.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія розвитку арт-технік, етапи виникнення і формування арт-терапії, переваги арт- . Інтеграційна стратегія інтерпретації художнього образу 2. Мобілізація творчого потенціалу людини. 3. Роль психоаналізу у розвитку арт-терапевтичної теорії. 4. Базові положення аналітичної психології К.Г. Юнга як основа арт-терапії. <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підходи до розуміння поняття «арт-терапії». 2. Показання та протипоказання для арт-терапевтичних технік. <ol style="list-style-type: none"> 1. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
2	<p>Тема 1. Теоретико-методологічні засади арт-терапії.</p> <p>1.2. Аналітичні аспекти розуміння природи і механізмів образотворчого мистецтва.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні положення теорії З.Фрейда. 2. Механізми психологічного захисту та їх значення для діагностики. 3. Психоаналітичний підхід К.Г. Юнга у вивченні творчості. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Несвідоме і мистецьке фантазування. 2. . Сучасні психоаналітичні концепції розвитку особистості.
3	<p>Тема 2. Діагностичний потенціал арт-терапевтичних технік.</p> <p>2.1 . Символ та його застосування у сучасній арт-терапії.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Природа і функції символу. 2. Психологічна природа і функції символу в арт-терапевтичній діяльності. 3. Застосування мови символів. <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Символізм кольору. 2. Кольорова карта для арт-терапії. 3. Інтерпретація ліній.
4	<p>Тема 2. Діагностичний потенціал арт-терапевтичних технік.</p>

	<p>2.2. Діагностичні можливості арт-терапії.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінка діагностичних параметрів у арттерапії. 2. Арттерапія та проєктивний малюнок. 3. Метод творчих інсталяцій. Віннікот «Метод каракулей» 4. Проєктивні методи. 5. Способи інтерпретації психомалюнків в психодіагностиці. 6. Класичні діагностичні засоби. <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки: Метод вільних асоціацій – знайомство з методом.</p>
5	<p>Тема 3. Ізотерапія як напрям арт-терапії.</p> <p>3.1. Функції психомалюнків в арттерапевтичній роботі.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні принципи використання психомалюнків. 2. Проєктивні малюнкові методи. 3. Способи інтерпретації психомалюнків в психодіагностиці. Класичні діагностичні засоби. 4. Специфіка використання психомалюнків в роботі з дітьми та дорослими. <p>Завдання на СРС:</p> <p>«Людина під дощем» - знайомство з методикою.</p>
6	<p>Тема 3. Ізотерапія як напрям арт-терапії.</p> <p>3.2. Арт-терапевтичний інструментарій.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прийоми роботи з фарбами, олівцями, фломастерами та допоміжними засобами для них (пензлі, ролики, губки тощо); 2. Використання графічних арт-технік у психодіагностичній та психокорекційній роботі. 3. Робота з кольорами. Інтерпретація кольорів в арт-терапії. 4. Спонтанне малювання. 5. Малювання способом відбитків. 6. Арт-техніки роботи з папером. Принципи роботи з папером. Робота з кольоровим папером. <p>Завдання на СРС:</p> <p>Створення колажів.</p>
7	<p>Тема 4. Музикотерапія. Танцювально-рухова терапія.</p> <p>4.1. Загальні уявлення про музичну терапію.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Механізми впливу музики на людину. 2. Використання музикотерапії у психологічній практиці. 3. Використанням тілесно-орієнтованого підходу. <p>Завдання на СРС:</p> <p>Тематичні музикальні підбірки.</p>
8	<p>Тема 4. Музикотерапія. Танцювально-рухова терапія.</p> <p>4.2. Танцювально-рухова терапія.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Використання тілесно-орієнтованого підходу у ТРТ. 2. Основні техніки ТРТ. 3. Рольова імпровізація. <p>Завдання на СРС:</p> <p>Танець і терапія в історичному контексті.</p>

9	<p>Тема 5. Піскова терапія в практиці психологічної допомоги дітям та дорослим. 5.1. Пісочна терапія в рамках юнґіанського аналітичного підходу. Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія методу. 2. Психотерапевтичні можливості роботи з піском при невротичних та психосоматичних розладах у дітей та дорослих. 3. Піскова терапія в роботі із складними екзистенційними та життєвими ситуаціями клієнтів та при кризових станах. <p>Завдання на СРС: Принцип терапії піском К. Г. Юнга.</p>
10	<p>Тема 5. Піскова терапія в практиці психологічної допомоги дітям та дорослим. 5.2. Процес піскової терапії. Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми й варіанти піскової терапії. 2. Організація роботи в пісочниці. <p>Завдання на СРС: Опрацювати довільно вибрану методику піскової терапії</p>
11	<p>Тема 6. Казкотерапія як напрям арт терапії. 6.1. Технологія методу. Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні засади казкотерапії. 2. Засоби казкотерапії. 3. Розвиток особистісної зрілості та статевої ідентичності за допомогою казкотерапії. 4. Можливості казки як терапевтичної метафори. <p>Завдання на СРС: Казка як пошук життєвого сценарію і матеріалу для психологічної допомоги.</p>
12	<p>Тема 6. Казкотерапія як напрям арт терапії. 6.2. Принципи та схема психологічного аналізу казок. Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи психологічного аналізу казок. 2. Алгоритм написання персоніфікованих казок для дітей і дорослих. 3. Застосування казок при корекції різних психологічних проблем. 4. Методичні прийоми, які полегшують застосування казки у психологічній роботі з людьми. 5. Форми роботи з казками. <p>Завдання на СРС: Написання персоніфікованої казки за алгоритмом.</p>
13	<p>Тема 7. Лялькотерапія – мистецтво самовираження та самоцілення. 7.1. Механізми лікувальної дії ляльки. Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Базові техніки роботи із різними видами ляльок. 2. Подолання психологічних проблем клієнта за допомогою лялькотерапії. <p>Завдання на СРС: Символічних характеристики та образи ляльок.</p>
14	<p>Тема 7. Лялькотерапія – мистецтво самовираження та самоцілення. 7.2. Види ляльок. Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Функції та види ляльок, які застосовуються в лялько терапії. 2. Пальчикові ляльки, ляльки-«бебі», ляльки-маріонетки, тіньові ляльки, ляльки-мотанки.

	<p>Завдання на СРС: Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
15	<p>Тема 8. Використання метафорічних асоціативних карт (МАК) в арт-терапевтичній практиці 8.1. Використання МАК в арт-терапевтичній практиці, як в груповій так і в індивідуальній роботі. Питання для обговорення: 1. Можливості МАК. 2. Основні колоди МАК. 3. Особливості індивідуальної і групової роботи з МАК. Завдання на СРС: Опрацювати на власний вибір методик МАК</p>
16	<p>Тема 8. Використання метафорічних асоціативних карт (МАК) в арт-терапевтичній практиці 8.2. Техніки роботи з МАК. Питання для обговорення: 1. Правила застосування карток в індивідуальній та груповій роботі. 2. Техніки застосування метафорічних асоціативних карток. Завдання на СРС: Використання МАК у арттерапевтичній роботі.</p>
17	<p>Тема 9. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи 9.1. Запобігання розвитку ПТСР (посттравматичного синдрому) методами арттерапії. Питання для обговорення: 1. Використання арттерапевтичних технік у супроводі та наданні психологічної допомоги особам, що переживають події війни в Україні. Завдання на СРС: Опрацювати тему на вибір та представити її огляд на семінарському занятті : https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6338/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%9C%D1%80%D0%B0%D0%BA%D0%B0.pdf</p>
18	<p>Тема 9. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи 9.2. Робота з страхами під час війни з допомогою арттерапії. Питання для обговорення та Завдання на СРС: Програма «ПереЖИТИ» Р.М. Ткач. Опрацювання технік.</p>

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті.

Використання методів самостійної роботи здобувачів вищої освіти по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, написання доповідей, аналіз кейсів, перегляд відеороликів та фільмів за тематикою курсу.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою.

Для самостійної роботи необхідно:

- добрати до теми необхідну літературу і ґрунтовно її вивчити;
- виконати практичні завдання і тести для контролю знань;
- перевірити готовність до складання модульної роботи за контрольними питаннями.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача вищої освіти формують: робота на семінарах, вчасна здача відповідей на тестові завдання модульної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Здобувачам вищої освіти важливо відвідувати лекції, оскільки на них висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал в обсязі, достатньому для опанування дисципліни здобувачем, що дасть змогу краще підготуватись до семінарських занять і в цілому опанувати дану дисципліну. Відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно. Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. Пропуск семінарського заняття не дає можливість отримати бали у семестровий рейтинг. Разом з тим, здобувач, який пропустив семінарські заняття з поважної причини, і має необхідний документ, який підтверджує відсутність (наприклад довідку від лікаря), може здати підготовлену доповідь викладачу під час консультацій або під час перерви у навчальному занятті і отримати не більше половини максимального вагомого балу, який передбачений за участь в семінарі (тобто максимальна кількість балів складатиме не більше 2. Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам вищої освіти час консультації в індивідуальному порядку.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною з особистого кабінету здобувача вищої освіти в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології та педагогіки.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, пов'язаних з навчанням. Бажано, щоб на семінарському занятті здобувач освіти використовував підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем дисципліни. На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету. При освоєнні дисципліни здобувачі вищої освіти користуються такими основними засобами роботи: підручниками, посібниками, періодичними виданнями, словниками, інструктивно-методичними матеріалами до семінарських занять; інформацією з мережі Internet; відеозаписами. Комп'ютерне забезпечення. При підготовці до занять практичного курсу, а також безпосередньо на семінарських заняттях здобувачі вищої освіти користуються комп'ютерами для таких видів роботи: оформлення звітів; отримання інформації з мережі Internet; демонстрації презентацій; перегляду навчальних відеозаписів. На семінарських заняттях використовуються методи: диспут, робота парами, тріадами, круглий стіл, ситуаційні задачі; групові дискусії при вивченні проблемних питань.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента

освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, модульна контрольна робота.](#)

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання здобувачами вищої освіти індивідуальних навчальних планів згідно з графіком навчального процесу.](#)

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) відповіді та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії на семінарських заняттях;

2) написання модульної контрольної роботи.

Здобувач освіти отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти. Належна підготовка здобувача вищої освіти до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Викладач оцінює роботу здобувача вищої освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача вищої освіти станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 4 семінарських заняттях) і 14-й тиждень (за результатами роботи на наступних 7-8 семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачу вищої освіти на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

На 15-16 тижні семестру здобувачі вищої освіти виконують модульну контрольну роботу. МКР виконується на останній (передостанній) лекції, тривалість МКР – 90 хвилин. Модульна контрольна робота містить 28 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді серед яких правильною є лише одна. МКР проводиться за

допомогою гугл-тестів. Доступ до МКР надається здобувачам вищої освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна. Задача здобувача вищої освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача вищої освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Здобувач вищої освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: здобувач освіти має виконати передбачені силабусом завдання й мати рейтинг не нижче 40 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам освіти

Вивчення курсу «Арттерапія» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти системи знань за темами під час лекційних та семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. За результатами самостійної роботи від здобувача вищої освіти вимагається підготовка звітів, виступів та безпосередніх виступів за результатами власної дослідницької роботи. Підготовка рефератів, тематичні виступи – за бажанням здобувача вищої освіти.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, при виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовляти від відповіді на вимогу викладача. Навіть якщо здобувач вищої освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками: підготовка теоретичних питань до практичних занять; підготовка рефератів та тематичних повідомлень; конспектування та аналіз першоджерел; підготовка практичних завдань до семінарських занять (в тому числі структурно-методологічний аналіз досліджень, проведених іншими авторами); підготовка усних виступів та безпосередні виступи (в тому числі захисти та презентації власної дослідницької роботи, а також презентація рефератів і тематичних повідомлень); підготовка до модульних роботи та заліку.

Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання питань, які повністю або частково розглядаються на лекції або виносяться на самостійне

опрацювання. Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані семінарського заняття. Складіть для себе план (простий або складний) відповіді на кожне питання. Визначте основні поняття, які ви повинні засвоїти, проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями ви можете звернутися на консультації до викладача.

Підготовка до МКР та заліку має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому. При підготовці перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками. Визначте рівень знань з кожного питання. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих досліджень тощо). Якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри психології та педагогіки, к. психол.н., доцентом Сербовою Ольгою Вікторівною

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 15 від 31.05.2024 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024 р.)

**Рейтингова система оцінювання результатів навчання
(для здобувачів вищої освіти денної форми)**

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни «Арттерапія» складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання модульної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Робота на семінарських (практичних) заняттях (максимальна кількість балів складає 72 (кількість балів на 1 занятті – 4):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії; обов'язкова активна участь в групових формах роботи (якщо такі заплановані на занятті)	4
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	3-2
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування	1
відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 28), (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

тестове завдання виконане правильно (кожне з 28)	1
тестове завдання виконане неправильно (кожне з 28)	0

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 72 + 28 = 100 \text{ балів.}$$

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD \geq 0,6R$) мають можливість:

а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

При цьому попередній рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку R_3 тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до заліку, але на мінімальні бали і не мають рейтинг 60 балів, виконують залікову контрольну роботу.

Здобувачі освіти, які не виконали всіх передбачених програмою дисципліни завдань не допускаються до заліку.

Залікова контрольна робота (ЗКР) складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. ЗКР проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається здобувачам вищої освіти лише під час проведення заліку.

тестове завдання виконане правильно (кожне з 100)	1
тестове завдання виконане неправильно (кожне з 100)	0

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Додаток 2

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи

1. Поняття арт-терапії в психологічній науці.
2. Загальний огляд сучасної арт-терапії і її окремих напрямів.
3. Класифікація різних форм і методів арт-терапії.
4. Історія розвитку арт-технік.
5. Переваги арт-технік в порівнянні з вербальними формами психокорекційної роботи.
6. Основні фактори психотерапевтичного впливу в арт-терапії.
7. Особливості групових арт-технік.
8. Етапи групової роботи із застосуванням арт-технік.
9. Форми групової роботи із застосуванням арт-технік.
10. Психоаналітичний підхід в арт-техніках.
11. Принципи використання психомалюнків в арт-терапії.
12. Особливості проведення вправ з кольорами.
13. Принципи пісочної терапії.
14. Проективна психодіагностика в пісочниці (індивідуальна та групова форми).
15. Психокорекція в пісочниці (індивідуальна та групова форми).
16. Арт-техніки роботи з природними та синтетичними матеріалами.
17. Створення колажів у арт-терапевтичній роботі.
18. Арт-техніки у формуванні практичних навичок у пізнанні оточуючого світу.
19. Арт-техніки у розкритті «Я-образу».
20. Арт-техніки у пізнанні життєвої перспективи особистості.
21. Арт-техніки у психокорекційній роботі з конфліктами.
22. Використання арт-технік в практиці казкотерапії.
23. Методи глибинної психології в арт-терапії.
24. Інтерактивні арт-терапевтичні техніки, зокрема, призначені для колективної роботи.
25. Арт-терапія у поєднанні з музичною терапією, танцедвигательной терапією, драматерапією, поезією і т.д.
26. Характеристика різних форм групової арт-терапії по певних ознаках : структурованість, відвертість/закритість, тривалість роботи.
27. Різні області застосування арт-терапії.
28. Образотворчі матеріали в арт-терапевтичній роботі.
29. Особливості арт-терапевтичної роботи з дітьми і підлітками.
30. Використання тілесно-орієнтованих технік в практиці арт-терапії.
31. Рівень розвитку арт-терапевтичної теорії і практики на сучасному етапі. Можливі напрямки досліджень.
32. Розмаїття форм арт-терапевтичної роботи як складової загальної психотерапевтичної сесії.
33. Терапевтичний потенціал індивідуальної та групової арт-терапії: порівняльний аналіз.